

Handläggare
Sofia Forsberg
Telefon: 08-50824836

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Socialtjänstens insatser riktade till unga i riskzon och kriminalitet

Skrivelse från Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens svar på skrivelsen.

Susanne Leinsköld
Stadsdelsdirektör

Anna Mattsson
Avdelningschef

Sammanfattning

Stadsdelsnämnden behandlar en skrivelse från Jan Jönsson med flera (L), Elisabeth Johnson med flera (M), Erik Sihlberg (C) och Sofia Modigh (KD). Författarna till skrivelsen efterfrågar en redogörelse avseende bemanning och arbetssätt för fältassistenter samt bemanning och arbetssätt avseende Sociala Insatsgrupper (SIG) både för barn och unga vuxna.

Förvaltningen har ett väl utvecklat och mångfacetterat arbete vad gäller att nå unga personer i riskzon för att utveckla ett destruktivt beteende. Sedan årsskiftet har därtill arbetet huvudsakligen samlats inom en och samma enhet, Resursenheten, och det är förvaltningens bedömning att detta kommer medföra positiva synergieffekter så som erfarenhetsutbyte, metodutveckling och samsyn kring arbetet. Vad gäller den jämställdhetsanalys som genomförts kan förvaltningen konstatera att såväl SIG 13-17 som SIG 18-29 är insatser som så gott som uteslutande kommer unga män och pojkar till del. Forskning från BRÅ visar att flickor och kvinnors brottslighet utvecklas allt mer i riktning mot att likna män och pojkars, därtill finns en diskrepans mellan brott som kommer till samhällets kännedom och brott som flickor och unga kvinnor rapporterar i så kallade självdeklarationsundersökningar.

Förvaltningen noterar vidare att merparten av de anhöriga som SIG 18-29 år kommer i kontakt med är kvinnor. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden beslutar att lämna detta tjänstutlåtande som svar på skrivelsen.

Bakgrund

Skrivelsen Socialtjänstens insatser riktade till unga i riskzon och kriminalitet har inkommit till Skärholmens stadsdelsnämnd 24 maj 2018 från Jan Jönsson med flera (L), Elisabeth Johnson med flera (M), Erik Sihlberg (C) och Sofia Modigh (KD).

Ärendet

Författarna till skrivelsen beskriver trygghetens stora betydelse för medborgare, då särskilt i ytterstadsområden. Vidare redovisas vad brist på trygghet kan få för konsekvenser för medborgare i olika åldrar så som att unga får sin skolgång hotad och att gamla personer ej vågar vistas i det offentliga rummet.

Vidare beskriver skrivelsen att det arbete som bedrivits i Skärholmen för att motverka att unga personer dras in i kriminalitet har blivit eftersatt de senaste åren. Som exempel nämns fältarbetet och arbetet med SIG. I skrivelsens efterfrågas en redogörelse avseende bemanning och arbetssätt för fältassistenter och Sociala insatsgrupper både för barn och unga vuxna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för socialtjänst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Fältassistenter i Skärholmens stadsdelsförvaltning
Fältassistenter ingår i förebyggande ungdomsgruppen som tillhör Resursenheten. Utöver fältassistenter omfattar förebyggande ungdomsgruppen också samordnaren för 127-festivalen och projektledarna för ungdomsrådet (UNGSK) och ungas organisering. Förvaltningens uppfattning är att denna organisering av det förebyggande och främjande arbetet med ungdomar har fått gynnsamma synergieffekter och utvecklat arbetet. Ett exempel på detta är den utbildning som hölls för feriearbetande ungdomar sommaren 2017 avseende normkritik och bemötande. Utbildningen skapades och genomfördes av fältassistenter och projektledarna för ungdomsrådet och ungas organisering. Ett annat exempel är att

fältassistenterna under våren 2018 stöttat UNGSK vid event som Röda linjens bästa poet och Söderorts talang.

Fältassistenternas målgrupp är stadsdelens barn och ungdomar i åldern 12-18 år och som befinner sig i riskzon för ett destruktivt beteende. Uppdraget är att identifiera ungdomar i riskzon, etablera kontakt, erbjuda förebyggande insatser, stärka skyddsfaktorer och/eller lotsa vidare till lämplig verksamhet för vidare stöd. Fältassistenterna har också ett riktat uppdrag att stötta högstadieelever med hög skolfrånvaro så att eleverna kan avsluta grundskolan med godkända betyg.

Under perioden januari till april 2018 har stadsdelen haft fem fältassistenter i tjänst och från och med maj utökades bemanningen med ytterligare en tjänst. En av fältassistenterna gick dock från och med juni över till ett uppdrag att samordna 127-festivalen. Fram till augusti hade stadsdelen därmed fem fältassistenter i tjänst. Efter sommaren har en av fältassistenterna gått vidare till ett nytt uppdrag och en rekryteringsprocess kommer inledas. Ambitionen är att fr.o.m. 1 oktober ha ersatt den tjänsten. Resursenheten liksom resten av Socialtjänstavdelningen arbetar med kompetensbaserade rekrytering d.v.s. väger in utbildning, tidigare yrkeserfarenhet och personlig lämplighet. Av de fyra fältassistenter anställda två är socionomer, en har en utbildning som bedöms motsvarande och en person är socialpedagog

Arbetsätten som fältassistenterna använder för att lyckas med sitt uppdrag är flera. Nedan följer en redogörelse av olika typer av arbetssätt:

Uppsökande arbete – Två till tre kvällar per vecka arbetar fältassistenterna uppsökande i de offentliga och halvoffentliga miljöerna i stadsdelsnämndsområdet. Fokus under våren har varit i och kring centrummiljöerna i Sättra och Vårberg. För att lyckas med uppdraget att identifiera ungdomar i riskzon arbetar fältassistenterna med att skapa relation till ungdomar. Det gör att fältassistenterna också arbetar uppsökande i de miljöer där ungdomar vistas till exempel i Fryshusets verksamheter och i stadsdelens skolor. Tidigare kunde fältassistenterna konstatera att de främst nådde pojkar i det uppsökande arbetet. En troligen förklaring är att pojkar oftare vistas i de offentliga miljöerna än flickor gör. I syfte att nå fler flickor omfördelade fältassistenterna sitt arbete till att vistas mer i stadsdelens skolor. I skolorna når fältassistenterna alla kategorier av ungdomar – både pojkar och flickor. I enlighet med ambitionen har det förändrade arbetssättet inneburit att

fältassistenterna kommit i kontakt med fler flickor som haft behov av fältassistenternas stöd. En viktig arbetsuppgift som följer av det uppsökande arbetet är att följa upp de ungdomar i riskzon för destruktiva beteenden som uppmärksammats. Det kan ske genom samtal med den enskilde ungdomen, kontakt med föräldrar, lotsning till annan lämplig verksamhet och vid behov anmälan till socialtjänsten.

Skolsocialt arbete – Genom fältassistenternas ökade närvaro i skolor har deras uppdrag utökats till att även omfatta individuellt stöd till vissa elever med hög skolfrånvaro. Arbetet bedrivs i form av skolsociala team, där skola och fältassistenter med samtycke av vårdnadshavare och ungdom samarbetar för att stärka elevers närvaro, måluppfyllelse och mående i skolan. Målet är på sikt att elever ska uppnå gymnasiebehörighet. Uppdraget är att bedriva motiverande och socialt förändringsarbete med enskilda elever samt att bidra till ett smidigt och välfungerande samarbete mellan skolan och socialtjänsten. Fältassistenternas erfarenhet av det skolsociala arbetet är att det kan uppmuntra till stärkande av studiepositiva normer bland skolans övriga elever.

Älskade förbannade tonåring (ÄFT) – Fältassisterna såg behov av att utveckla sitt arbete med föräldrar och gick därför en utbildning som kursledare i det generella föräldrastödsprogrammet ÄFT som riktar sig till föräldrar till barn i åldern 13-17 år. Målet med ÄFT är att föräldrar tillsammans med fältassistenterna får träffa varandra för att resonera kring olika typer av problematik som kan uppstå mellan barn och förälder. Programmet behandlar bland annat kommunikation gällande skola, mående och gränssättning. Programmet innehåller fem tillfällen. Under våren har fältassistenterna haft en föräldragrupp och ytterligare en grupp planeras till hösten.

Respekt och självrespekt (ROS) – Fältassistenterna har arbetat med ROS i fyra klasser i åk 8 på Västerholms friskola. ROS är ett metodmaterial framtaget av stadens trygghetskoordinator där ungdomar ges möjlighet att reflektera över tre olika teman. Programmet är på 3 tillfällen a 90 minuter. Vid träffarna deltar även en representant från skolan i syfte att kunna förvalta och vidareutveckla de tankar som väckts under programmets gång. Genom ROS tilldelas ungdomarna en plattform att tillsammans med fältassistenterna reflektera kring normer. Arbetet med ROS syftar till att öka kunskap om våld, kränkningar, jämställdhet och maskulinitet samt att stärka ungdomarnas förmåga att synliggöra och medvetandegöra dessa strukturer. Det görs genom att

fältassistenterna stödjer ungdomarna att förstå rätten att sätta gränser samt tillhandahålla dem förutsättningar för att reagera och agera mot våld generellt. Fältassistenterna upplever att det förebyggande arbetet med unga kring attityder och beteenden är en vital del i ungdomarnas välmående.

Skolträffar - Under våren har fältassistenterna haft skolträffar i samtliga skolor i stadsdelens åk 7, där de presenterade sig och fältverksamheten samt andra funktioner som arbetar med ungdomar i stadsdelen, till exempel 127-festivalen, UNGSK och ungas organisering. Syftet är att öka kunskapen om på vilket sätt myndigheter kan vara ett stöd för ungdomar och därmed öka förtroendet för myndigheters arbete.

Samverkan – I fältassistenternas arbete är samverkan med olika aktörer centralt. Fältassistenter strävar efter att få ett så brett nätverk av professionella och ideella aktörer för att på så sätt underlätta möjligheten att samverka i frågor som rör målgruppen och deras förutsättningar till ett gott liv. De har bland annat nära samarbete med Fryshuset och deltar ibland i deras aktiviteter med ungdomar. Fältassistenterna träffar polisen vid bland annat helgsamverkan för att få en gemensam bild av läget i stadsdelen. Vid helgsamverkan som är varje fredag träffar fältassistenterna även ordningsvakter och andra fältgrupper. Preventionssamordnaren håller i barn i riskzon-grupper (BIR) och där deltar fältassistenterna tillsammans med skola, fritid och polis. Preventionssamordnaren har också platssamverkan kring vissa specifika områden och där deltar fältassistenterna tillsammans med skola, polis och privata aktörer (fastighetsförvaltare, butiksägare och MTR). Fältassistenterna strävar också efter att samverka med civilsamhället genom att tillsammans med ungdomar delta på evenemang och tipsa ungdomar om föreningsverksamhet och hur de kan engagera sig i föreningslivet. På det sättet ges också civilsamhället ökad kunskap om fältassistenternas verksamhet. När det gäller specifika ungdomar samarbetar även fältassistenterna med socialtjänstens myndighetsutövande enheter, främst barn- och ungdomsenheten. Fältassistenterna deltar exempelvis i nätverksmöten såsom sociala insatsgrupper eller samordnade individuella planer för ungdomar som de har kontakt med. Vid förfrågan lämnar de information till socialsekreterares utredningar och då de känner oro för ungdomar gör fältassistenterna orosanmälningar

I budgeten för 2018 har fältassistenterna fått uppdrag att arbeta med barn upp till tonåren. Det är en ny målgrupp och innebär vissa justeringar i arbetssätt. Under våren har fältassistenterna gjort en

insats och arbetat med årskurs sex i Lillholmsskolan. Temat för träffarna har varit våld och machokultur. Ambitionen är att fortsätta använda skolorna som en arena att möta yngre elever. 127-festivalen är en annan arena där denna målgrupp vistas och där kommer fältassistenterna arbeta uppsökande gentemot barn i mellanstadieåldern.

Förutom att fortsätta det arbetet som pågår så kommer fältassistenterna delta i arbetet med Mentorer i våldsprevention (MVP) som startar upp på Slättgårdsskolan under hösten. MVP är ett våldspreventivt program där kärnan är att reflektera kring olika scenarion gällande våld i vår vardag. Programmet behandlar åskådarperspektivet det vill säga hur en agerar när en ser någonting hända.

Sociala insatsgrupper i Skärholmens stadsdelsförvaltning
Gemensamt för arbetssättet med SIG, både riktat till barn och unga vuxna är att det är en innehåller tre delar: motivationsarbete, samordnande i form av en samarbetsplattform och ett mer praktiskt stöd genom bland annat att coacha och lotsa individen att etablera och upprätthålla kontakt med de samarbetspartners som den enskilde individen har behov av.

Sociala insatsgrupper 13-17 år i Skärholmens stadsdelsförvaltning

Vad gäller arbetssättet SIG för ungdomar 13-17 år är det en del av socialtjänstens ordinarie verksamhet. SIG 13-17 år är en biståndsbedömd insats det vill säga det krävs att handläggare inom barn- och ungdomsenheten genomför en utredning för att kartlägga behov och att behoven motiverar en öppenvårdsinsats. SIG 13-17 bygger på ett intensivt nätverksarbete kring ungdomen där aktörer så som polis, familj, professionellt & privat nätverk involveras. Arbetet bygger på att sekretessen efterges och att en gemensam handlingsplan upprättas som involverar den unges samtliga livsområden. Denna plan följs upp av samtliga involverade genom återkommande nätverksmöten och fortlöpande motivationsarbete.

Tidigare har arbetet med SIG 13-17 år varit en specialiserad verksamhet men då efterfrågan varit begränsad så fattades beslut om att organisera arbetet inom ramen för det ungdomsteam som inrättats inom Resursenheten. Förvaltningens uppfattning om orsaken till den begränsade efterfrågan är att det dels funnits utmaningar med att få ungdomar att acceptera insatsen, dels att polisen inte haft möjlighet att aktivt arbeta med att identifiera ungdomar i behov av insatsen. Ungdomsteamet erbjuder intensiva insatser till ungdomar med olika typer av normbrytande beteende.

Ungdomsteamet arbetar systemiskt, lösningsfokuserat och nätverksinriktat. Ungdomsteamet bemannas av tre familjebehandlare.

Sociala insatsgrupper 18-29 år i Skärholmens stadsdelsförvaltning

Arbets sättet är uppsökande, motiverande och samordnande. Målgruppen är många gånger själva inte är hjälpsökande och ett aktivt arbetssätt behövs för att söka upp och motivera till förändring. SIG samordnarnas uppdrag bygger därmed på den enskildes uppfattning om vad denne behöver för stöd. Samordnarna arbetar motiverande och samordnar också de olika stödkontakter som kan finnas runt den enskilde så som socialtjänstens olika enheter, polis, kriminalvård, beroendevård, psykiatri och eget nätverk och familj. Även här bygger arbetssättet på att den enskilde efterger sekretessen och att en handlingsplan upprättas, regelbundet följs upp och revideras.

Under våren 2018 har Skärholmens stadsdelsförvaltning liksom flera andra stadsdelar inom Stockholm stad sett över arbetssättet inom SIG 18-29 år. En följd av denna översyn var att SIG samlades organisatoriskt inom Resursenheten istället för att vara en del av Mottagningsenheten. Sociala insatsgrupper 13-17 år samt socialtjänstens uppsökande arbete med ungdomar är placerade på denna enhet och det bedömdes att detta skulle leda till en snabbare och bättre utveckling samt ge upphov till synergieffekter och samverkan.

En utmaning för stadens samtliga stadsdelar är att beslut om finansieringen för SIG har tagits ett år i taget. Detta kan medföra att medarbetare inom SIG kan känna oro över kontinuiteten i sitt uppdrag. Under 2018 har bemanningen inom SIG varierat något över tid. Under årets första två månader fanns en projektledare, en samordnare och en samordnare med tidsbegränsat uppdrag anställd. Från och med mars och under april fanns två samordnare anställda. I maj månad fanns endast en samordnare inom SIG 18-29 år och från och med 11 juni är tre samordnare i tjänst. Dessa tre är anställda är utifrån en sammantagen bedömning av utbildning, tidigare erfarenhet och personlig lämplighet. Att de har olika kompetenser bedöms gynna verksamheten. En samordnare är socionom, en har en beteendevetenskaplig examen från Örebro universitet och en är socialpedagog.

Under 2018 har SIG unga vuxna haft utökad arbetsledning i form av en tillförordnad arbetsledare som träffat medarbetarna varje vecka

både enskilt och i grupp. Denna person har också stöttat i risk- och hotbilda-bedömningar, medverkat vid klientmöten och haft dagliga avstämningar med samordnaren som varit ensam i tjänst i syfte att säkerställa medarbetarens trygghet. Från och med juli arbetsleder en nyinrättad biträdande enhetschef på Resursenheten SIG 18-29 år.

Ett område som SIG 18-29 år under sommaren och hösten ska fokusera extra på och utveckla nya arbetssätt för är det uppsökande arbetet gentemot målgruppen, som ofta har komplex problematik, men själva inte tar initiativ att söka socialtjänstens insatser.

Jämställdhetsanalys

Förvaltningen kan konstatera att såväl SIG 13-17 som SIG 18-29 år är insatser som till en i närmaste uteslutande del erbjuds pojkar och män. En möjlig orsak till detta är de kriterier som är satta för att insatsen ska kunna bli aktuell, normbrytande beteende och/eller kriminalitet och hur dessa kriterier tolkas. Det är sannolikt att ett normbrytande beteende som är utagerande drar mer uppmärksamhet till sig än ett som uttrycks på annat vis. BRÅ visar på att flickors och kvinnors brottslighet tenderar att i allt högre grad likna mäns, att flickor är som mest brottsaktiva i unga tonår och att i självdeklarationsundersökningar så uppger flickor att de begår brott i högre utsträckning än vad som kommer till myndigheternas kännedom.

Förvaltningen behöver i dialog med de samverkanspartners som SIG har så som polis och Kriminalvård ha en dialog om hur unga kvinnors brottslighet kan upptäckas och hur lämpade åtgärder kan utformas för att bryta ett destruktivt livsmönster. Vad gäller fältgruppens arbete för att nå både flickor och pojkar har det varit framgångsrikt att inleda ett tätare samarbete med skolorna i stadsdelsnämndsområdet.

Förvaltningen har genom denna analys uppmärksamats på att arbetet med unga flickors destruktiva beteende och kriminalitet kan behöva utvecklas både avseende hur dessa individer ska upptäckas och vilka insatser de ska erbjudas som särskilt möter upp deras behov. Vidare har förvaltningen uppmärksamats på att SIG i högre andel kommer i kontakt med kvinnliga anhöriga än män och att arbetet med att nå och erbjuda stöd även till manliga anhöriga kan behöva utvecklas.

Bilagor

1. Utdrag ur sammanträdesprotokoll från Skärholmens stadsdelsnämnd dnr 6/2018-05-24, sid 60-61

2. Skrivelse Socialtjänstens insatser riktade till unga i riskzon och kriminalitet